

İslam Araştırmaları Enstitüsü'nün on senelik
çalışma planı

(Enstitü azalarının 20 Nisan 1961 de toplanan Umumi Heyetine arz olunmuştur)
Enstitünün bu müddet zarfında yapacaklarını beseer yıldan iki devreye ayırmak manası olur.

- 1- İlk devirde ilk olarak yapılacak iş kursunun içindir. Bu kursu vücuda getirilip elemen yetistirilmekçe bu enstitü ölüme mahkündür. "Fakültemiz "İslam ilimleri ve medeniyeti Kürsüsü" nü 26 Mayıs 1953 te kurmuştur. Fakat kabul olunun tüzük ancak 6 ay sonra 21.IX'da Senato'ya gönderilmiş, o da bu mevzuu ~~mühemmam~~ ancak 4 sene sonra ele alarak "esbabi mucibesi dahi sahih olarak yazılmalıdır" diyerek 16 Mayıs 1957 de Fakülteye inde etmiştir. Fakülte bu esbabi mucibeyi tekrar gözden geçirirmeli ve Senato'ya göndermeli dir. Kursu ~~hmm~~ için bir profesör getirtilmeli.
- 2- Enstitü kendisinin aldığı yolundan, yani "İslam ilimleri ve kültür" mevzuu üzerinde çalışmalarını gelişirmeli. Enstitü bir tarih enstitüsü değildir, o imamlar yetistirecek İlahiyat fakültesi de değildir. ~~hmm~~ Oyun hedefi Garip te olduğu gibi İslamiyat mütħassisi, "orientalist-islamist" yetistirmektir. Tadris kadrosu ne din ve mezhebe olsa olsun o bu istikamette gelişecek, ~~hmm~~ ilim adamları yetistirecektir. Kursu kurulunca burada 1) Islam akideleri, teolojisi, 2) Islam kültürü, hukuk, iqtisadiyatı, sanati, 3) Islam araştırmaların ilmi usulleri, 4) İslam milletlerinin bugünkü kültür hayatı öğretilecektir. İlk beş senede bu dört saha için birerden dört asistan alınarak dört doçent yetistirilecektir. On senenin ikinci yarısında bu iktisat sahası profesörler tarafından idare olunan müstakil mdersler olacaktır. Simdilik bir akide ve kültür için, diğer muasır İslamlık olmak üzere iki profesörlük ve iki doçentlik temin edilmelidir. Bu gün ise Enstitünün ancak bir asistanı vardır. Doçentliği de münhalıdır. Profesörlüğü ise hiç yoktur.
- 3- Zikri geçen dört mesai branşının (kursu faaliyete geçerse dört dersin) yapacakları işler şu şekilde hülsla edilebilir:
 - a) İslam akide ve teolojisi, dersi: Kur'an, hadis, kelam, İslamın diğer dinlerle ilişkisinde Sami kavimlerin akideleriyle mukayesesini təməyle orientalizm esasında, Kur'an ve siyer Prof. Muhammed Hamidullah'ın, tefsir ve hadis İ. Goldziher'in eserleri esas tutularak öğretilmelidir. İkinci beş yılda bu ders için biri umumi İslamiyet, ~~hmm~~ Türklerde İslamiyet ~~hmm~~, diğerini Sami kavimlerin dinleri, Ahdiyatik və bu sahədakı yeni keşifler ile uğraşacak iki doçent ile idare etmek yoluna gidilmelidir.
 - b) İslam ilimi ve medeniyeti dersi: fikih, İslam felsefesi, fen ve riyaziyat, sanat ve mimarlık sahalarında Hukuk, İktisad, Tip ve Fen Fakülteri, umumi felsefe ve sanat tarihi kursları ve ortaçaq İslam tarihi kür-

süleri ile işbirliği yapmak üzere toplu tetkik merkezi olmalıdır. Bu ders te ikinci beş yılda biri ~~İslam~~^{İctimaiyat} diğerı fen ve reyaziyat olmak üzere iki kola ayrılarak genişlemek yoluna girmelidir.

c) İslam araştırmaları ilmi usulü. En çok ehemmiyet verilmesi icab eden bir ders olmalıdır. Bu ders bilhassa İslami yazma kaynaklar, kitabeler ve sanat eserleri üzerinde çalışmalarla ~~İslam~~^{İzirîmî}, İslami eserlerin kütüphaneciliğini öğretmelidir. Bununla beraber bu ders ~~te~~^{parale} ve Şark'te İslamiyat üzerine yapılan nesriyat takip etmenin, bunları tenkidin, yazma ve mat bu eserlerin bibliografisi üzerinde çalışmalarla alıstırmanın merkezi olmalıdır. İslam Ansiklopedisisinin Türkçe nesri de müstakbelde İslam Araştırmalarına verilecek olursa, bu işe bilhassa bu metodoloji ve ~~nesriyat~~^{İslam} İslami nesriyat dersi mensupları çalıştırılacaktır. İkinci beş yılda bu işin de mümkün olacağını zannederim.

d) Müsər İslamların kültür hayatı dersi Enstitünün en mühim masgele ~~nesne~~^{nesne} olmalıdır. İslamiyatın tarihe karışmış tarafı röndan çok yaşyan İslâm ~~âlemi~~^{âlemini}, parale temastan sonraki inkişafların tarihini öğrenen kadroları yetiştirmelidir. Enstitümüz 1953 te faaliyete girmiş olmasına rağmen bu yolda çalışacak elemen yokluğundan ve bu mevzuun ehemmiyetini anlatmak takib olmadığından hiç bir iş yapılamamıştır. Bu şube Müslüman devletlerin ve milletlerin iktisadi, içtimsâi ve ilmi gelişmeleri, Üniversite hayatı, parlamentaryen hayatı, kanunları öğrenilecek, her memleketin en az birer yevmi gazetesi takib olunarak Enstitü mecmusunda müntazam nşr edilecektir. Bu hususta Fransadaki Institute des études Islamiques ve Mînîrial İslâm Araştırmaları Enstitüsü ile yakından işbirliği yapmak icab edecektir. Bunlar teknik İslâm dünyasını yıllıklarını ve aynı İslâm memleketlerindeki kültür hayatına sit monografilerini nşr etmekte dirler.

Enstitüyü ilk beş senede her ders için birer asistan ve birer doçent, ve iki profesör olmak üzere on kişi idare ede bilir. İkinci beş yılda ise zikri geçen dört dersten ilk üçü için ikiser asistan, dördüncü ders, yanı muasır İslâm için biri Arap âlemi, diğerî Afrika İslamları, üçüncü Hind ve İndonezya memleketleri, dördüncüsü de Türk İslâm mührülârlar ve İranlılar olmak üzere dört ihtisasa ayrılarak inkişaf etmek yolunu tutmak gerekecek, yanı dört asistan almak icab edecektir. İkinci beş yılda her dersin müstakil profesörü ve doçenti, İslâm ilimleri için iki doçent olmak üzere 4 profesör, 5 doçent ve 10 asistan dan ibaret bir kadro bulundurmak icab edecektir.

Türkiyenin coğrafi mevkii, İslâm tarihindeki mevkii bugün lâyik olması itibarıyle İslamiyetin ve kültürünün ilmi olarak modern bir şekilde öğretmesinde bir nümune olması gerekir. Lâyiklik prinsepinin bilfiil hayatı tabiki tarihte ancak Türk muhitinde, yasalarive smanlı kanunlarını yaşıttan muhitimizde mümkün olmuştur.

Enstitü Müdürü Ord. Prof. Zeki Velidi Togan